

YLEISET LYHENTEET

(päivitelty 1.10.2020)

INFO <https://gen.fi/info.html>

LYHENTEET <https://gen.fi/info-l.html>

Yleiset lyhenteet

<https://gen.fi/info-l-yleiset.html>

SISÄLLYSLUETTELO

0. Dokumentit
1. Lähteet
2. Lyhenteet
3. Muut merkit

0. DOKUMENTIT

Raamatun ja Apostolisten isien kirjojen lyhenteet

<https://gen.fi/info-l-raamattu.html>

H4B Paino- ja muut merkit (heprea)

<https://gen.fi/h4b-paino-ja-muut-merkit.html>

1. LÄHTEET

Hepreankieliset sanat on vokalisoitu Heprean kieliakatemian ohjeiden (5/2017) mukaan. Heprean sanat ovat yleensä teoksesta

Milon Even-Shoshan 1–6. Hamilon Hechadash 2003

מילון אבן-שושן
המילון החדש

Kreikankieliset sanat ovat yleensä teoksesta

Liddell and Scott's Greek–English Lexicon. Clarendon Press 1888 (1992)

Latinan sanat ovat pääosin teoksista

I. Heikel: Latinalais-suomalainen sanakirja. Otava 1935

A. Kivimäki: Summa summarum. Latinankielisiä termejä. Karisto 1999

R. Pitkäranta: Suomi–latina–suomi-sanakirja. 6 painos. Gaudeamus 2018

A. Streng: Latinalais-suomalainen sanakirja.

Suomalaisen kirjallisuuden seura 1933

K. Turtia: Sivistyssanat. Otava 2001

Latinan lausumisoheissa ei ole erikseen mainittu verbin perusmuodon pitkävokaalista o-päätettä. Latinan sanoissa paino on kolmanneksi viimeisellä tavulla – paitsi jos toiseksi viimeinen tavu on pitkä, niin silloin se on painollinen.

Englanninkieliset sanat on kirjoitettu **punaisella**, latinankieliset **violetilla**.

2. LYHENTEET

A0000 M. Liljeqvist: Vanhan testamentin heprean ja aramean sanakirja. Finn Lectura 2010
Sananumerot aiemmasta laitoksesta: Heprea–suomi, aramea–suomi. Vanhan testamentin sanakirja. Aikamedia 2004

abs. absoluuttimuoto, itsenäinen, irrallinen heprean ja Raamatun aramean nominien perusmuoto (**absolvo** irrottaa, päästää, vapauttaa, **absolutus** [-lū-] loppuun saatettu, täydellinen, ehdoton)

abstr. subst. abstraktinen substantiivi, ajatuksellinen, käsitteellinen, epähavainnollinen sana, konkreettisen vastakohta (**abstractus**)

acc. c. inf. **accusativus cum infinitivo** [accūsātīvus cum īnfinītīvō], rakenne kreikan kieliopissa

adj. adjektiivi, laatusana, nomineihin kuuluva sanaluokka (**adicio**, heittää kohti, lisätä, liittää, **adiectus**, **adiectivus** [-tī-], liitetty)
shem toar, "muodon/ominaisuuden nimi"

שֵׁם-תֹּאֵר שֵׁם תּוֹאֵר

adv. adverbi, seikkasana, yksi partikkeliryhmä (**adverbium**, sanan luona)
toar hapoal, "verbin muoto/ominaisuus"

תֹּאֵר-הַפְּעֵל תּוֹאֵר הַפּוֹעֵל

AHL **The Academy of the Hebrew Language**, Heprean kieliakatemia

הָאָקָדֶמְיָה לְלִשׁוֹן הָעִבְרִית
הָאָקָדֶמְיָה לְלִשׁוֹן הָעִבְרִית

akk. akkusatiivi, kohdanto (**accuso** [-cū-], syyttää), objektin sijamuoto

akkad. akkadi, akkadin kieli, kuollut itäseemiläinen kieli, jakautuu eteläiseen babylonian ja pohjoiseen assyrian kieliin/murteisiin

akt. aktiivi, aktiivinen, verbin pääluokka
(genus aktivum [āktī-], "toimiva pääluokka")
pa'il, "tekevä, valmistava"

פְּעִיל פְּעִיל

akron. akronyyymi; kirjainsana; lyhennesana tai lyhennenimi, joka on muodostettu sanojen alkukirjaimista tai tavuista

alb. albumi, musiikkialbumi (äänilevy, C-kasetti, CD-levy tai muu albumi)

AmE **American English**

aor. aoristi, kreikan kielen aikamuoto (**tempus**) ja aspekti (kreik. ἄ-ὀρίζω a-horidzoo, "ei-rajoittaa", so. aoristia voidaan tietyissä muodoissa käyttää ilmaisemaan sekä mennyttä, nykyistä että tulevaa tekemistä)

Ap. is. Apostoliset isät, ensimmäisellä ja toisella kristillisellä vuosisadalla syntyneitä varhaisen kristikunnan kirjoituksia

arab. arabian kieli, kuuluu seemiläisiin kieliin
aravit

עֲרַבִּית עֲרַבִּית

aram. aramean kieli, kuuluu seemiläisiin kieliin
aramit

אַרְמִית אַרְמִית

ARO Psalmit nykysuomeksi. Suom. Jussi Aro.
Suomen Kirkon Sisälähetysseura ja Suomen Pipliaseura 1973

art. artikkeli, nominaalisten sanojen sukua ja määräisyyttä ilmaiseva sana tai liite (**articulus**, pikku jäsen, nivel)

ashk. ashkenasijuutalaisuus (rinn. aškenasi), ashkenasiääntämys

- ass. assyrian kieli, seemiläisiin kieliin kuuluvan akkadin kielen pohjoinen muoto, n. 2000–600 eKr.
- attr. attribuutti, lisämäärite, yksi lauseenjäsenistä (**attribuo**, määrätä, liittää, pass. liittyä, kuulua johonkin, **attributum** [-bū-], liittyvä, johonkin kuuluva)
- aug. augmentti, lisäys, kreikan verbien menneen ajan indikatiiveihin liittyvä etuliite (**augesco** [-gēs-], kasvaa, lisääntyä, **augmentum**)
- BA **Biblical Aramaic**, Tanachin eli VT:n aramea
aramit tanachit
אַרְמִית תְּנַכִּית אַרְמִית תְּנַכִּית
- bab. babylonian kieli, seemiläisiin kieliin kuuluva akkadin kielen eteläinen muoto, n. 2000 eKr. – ajanlaskun alku
- BBA M. V. Van Pelt: Basics of Biblical Aramaic. Zondervan 2011
- BDB The Brown–Driver–Briggs Hebrew and English Lexicon. Hendrickson Publishers [1906] 2014
- BH **Biblical Hebrew**, Tanachin eli VT:n heprea
ivrit tanachit
עִבְרִית תְּנַכִּית עִבְרִית תְּנַכִּית
- BH(L) **Biblical Hebrew (Loanword)**,
Raamatun hepreaan muusta kielestä lainattu sana
- BrE **British English**
- BSI Bible Society in Israel New Testament, moderni nykyheprealainen UT:n käännös 1976/2011
- BT J. Blomqvist & A. Toivanen: Johdatus Uuden testamentin kreikkaan. Gaudeamus 1975
- c. **common gender**, maskuliinin ja feminiinin yhteinen muoto
zachar unkeva זָכָר וְנִקְבָּה

זָכָר וּנְקִיבָה זָכָר וּנְקִיבָה

CA	Confessio Augustana , Augsburgin tunnustus, Luterilaisten tunnustuskirjojen päätunnustus vuodelta 1530 https://fi.wikipedia.org/wiki/Augsburgin_tunnustus
dat.	datiivi, annanto, kreikan nominien sijamuoto [dato, antaa, dativus [-tī-)]
demonstr.	demonstratiivinen, osoittava
dem.pron.	demonstratiivipronomini, osoittava asemana
denom.	denominatiivinen, nominista johdettu verbi
depon.	deponenttiverbi, kreikan verbi, josta ei käytetä aktiivimuotoja
diminut.	diminutiivi, deminutiivi, pienuutta tai hellittelyä osoittava muoto
du.	duaali, kaksikko du. mask. zachar zugi ז"ז

זָכָר זְוִיגִי זָכָר זְוִיגִי

du. fem. nekeva zugit ז"ב

זָכָר זְוִיגִית נְקִיבָה זְוִיגִית

EBJ	Eliezer ben Jehuda [1858–1922], "nykyheprean isä" https://fi.wikipedia.org/wiki/Eliezer_Ben-Jehuda
egypt.	muinainen hieroglyfimerkeillä kirjoitettu egyptin kieli, josta on myöhemmin kehittynyt koptin kieli, seemiläisten kielten sukulainen
emf.	emfaattinen, painollinen, painokas, korostettu (kreik. ἐμφαίνω emfainoo, näkyä, tulla näkyväksi)
epäm.	epämääräinen muoto
epäsäänn.	epäsäännöllinen, tavallisia sääntöjä noudattamaton

erisn.	erisnimi, propri (proprius , oma tai jollekin yksin kuuluva) shem etsem prati שע"פ שֵׁם-לְעַצְמָם פְּרָטִי שֵׁם עֵצָם פְּרָטִי
erisn.adj.	erisnimiadjektiivi, erisnimestä johdettu adjektiivi, esim. juutalainen (tapa jne.)
erisn.adv.	erisnimiadverbi, erisnimestä johdettu adverbi, esim. juutalaisittain, kreikaksi
erisn.subst.	erisnimisubstantiivi, erisnimenä käytetty yleisnimi esim. Jumala, Vapahtaja
et al.	1. et alii , ja muut henkilöt 2. et alia , ja muut asiat 3. et alibi , ja muut kohdat
etul.	etuliite, sanan alkuun tuleva liite, prefiksi תְּחִלָּית תְּחִילִית
EShK	Avraham Even-Shoshan: Konkordantsja Chadasha. Hamilon Hechadash 2000
EShM	Milon Even-Shoshan 1–6. Hamilon Hechadash 2003
fem.	feminiini nekeva נְקֵבָה
FN	foreign name , "vierasnimi", heprean kirjaimistolla kirjoitettu muunkielinen erisnimi
fut.	futuuri, verbin aikaluokka (tempus), joka ilmoittaa tulevaa tekemistä tai tapahtumista atid, "valmiina oleva (joka tulee tapahtumaan)" עֲתִיד עֲתִיד
FW	foreign word , "vierassana", heprean kirjaimistolla kirjoitettu

muunkielinen sana

gem. **geminatus** [-ā-], kaksinkertainen, kahdennettu

gen. genetiivi, omanto, nominien omistamista ilmaiseva sijamuoto

H0000 M. Liljeqvist: Vanhan testamentin heprean ja aramean sanakirja. Finn Lectura 2010
Sananumerot aiemmasta laitoksesta: Heprea–suomi, aramea–suomi. Vanhan testamentin sanakirja. Aikamedia 2004
[= Iso Raamatun sanahakemisto. Osa 4. Aika Oy 1999]

haf. haf'el
Raamatun aramean verbien taivutusluokka (konjugaatio), joka ilmaisee aktiivista aikaansaavaa (kausatiivista) toimintaa; yksi vaikuttamisvartaloista

הַפְעֵל הַפְעֵל

HALOT The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament. Brill 2001

henk. henkilönnimi, erisnimi, jolla henkilöä kutsutaan: ihmisen etu-, sukutai lempinimi.

shem prati ש"פ

שֵׁם פְּרָטִי שֵׁם פְּרָטִי

hepr. heprean kieli, kuuluu seemiläisiin kieliin
ivrit

עִבְרִית עִבְרִית

hier. hieroglyfi, muinainen egyptiläinen kuvakirjoitus

hif. hif'il, heprean verbien taivutusluokka (konjugaatio), joka ilmaisee aktiivista aikaansaavaa (kausatiivista) toimintaa, yksi vaikuttamisvartaloista

הַפְעִיל הַפְעִיל

Hirsch Etymological Dictionary of Biblical Hebrew.
Based on the Commentaries of Rabbi Samson Rafael Hirsch.

Ed. Rabbi Matitiahya Clark. Feldheim Publishers 1999

hitp. 1. hitpa'el: heprean verbien taivutusluokka (konjugaatio), joka ilmaisee voimakasta (intensiivistä) itseensä (refleksiivistä) tai toinen toiseensa kohdistuvaa (resiprookkista) tekemistä, yksi tehostusvartaloista

הַתְּפַעֵל הַתְּפַעֵל

2. hitpa'al: aramean verbien taivutusluokka (konjugaatio), joka ilmaisee voimakasta (intensiivistä) itseensä kohdistuvaa (refleksiivistä) tekemistä, yksi tehostusvartaloista

הַתְּפַעֵל הַתְּפַעֵל

HSF **Hassidic Song Festival**, Israelissa vuosina 1969–1992 järjestetty uskonnollisten laulujen kilpailu
Festival haZemer haChasidi

פְּסִטִּיבֵל-הַזְמֵר הַחֲסִידִי פִּסְטִיבֵל הַזְמֵר הַחֲסִידִי

huf. huf'al, hof'al: heprean verbien taivutusluokka (konjugaatio), joka ilmaisee passiivista aikaansaavan (kausatiivisen) tekemisen kohteena olemista, yksi vaikuttamisvartaloista

הַפְּעֵל הוֹפְעֵל

הַפְּעֵל הוֹפְעֵל

HVC Hebrew Verbs and Conjugations. Prolog 2009

HVT A. Tarmon & E. Uval: Hebrean verbitaulukot. Neljäs painos.
Karmel-yhdistys 1998

i.e. **id est**, "se on", "se tarkoittaa", toisin sanoen, **that is to say**, "it is"

II-segol. II-segolaatti, ultimapainotteinen heprean nomini, joka taipuu segolaatin tavoin

IHT A. Aejmelaesus et al.: Ihan täyttä hepreaa. Raamatun heprean oppikirja. Kirjapaja 2015

imperat. imperatiivi, käskytapa, verbin tapaluokka (**modus**)

impf.	imperfekti, verbin menneen ajan aikaluokka (tempus)
ind.	indikatiivi, tositapa, verbin tapaluokka (modus)
indef.pron.	indefiniittipronomini, epämääräinen asemosana
inf.	infinitiivi, verbin nominaalimuoto
instr.pref.	instrumentaaliprefiksi, välinettä ilmaiseva etuliite
interj.	interjektio, huudahdussana, yksi partikkeleiden sanaryhmistä
interrog.	interrogatiivi, kysymyssana (interrogare , kysellä) milat she'ela מ"ש

מִלַּת-שְׁאֵלָה מֵלֵת שְׁאֵלָה

interrog.pron.	interrogatiivipronomini, kysyvä asemosana
inton.	intonaatio, kysymyssanattoman kysymyslauseen viimeisen tavun lausuminen korkeammalla sävelellä
intr.	intransitiiviverbi, verbi, joka ei voi saada objektia (intransitivus [-trānsitī-], etuliite in- ei, epä-, ilman, -ton, prep. trans [trāns] ylitse, yli, läpi, poikki, toisella puolella, toisella puolella, takana, toiseksi muuttuva, toisenlainen, -i- mennä, adj. päätte -ivus [-īvus]) poal omed, "seisova verbi" פ"ע

פְּעַל עוֹמֵד פּוֹעַל עוֹמֵד

IP	(Ivan Panin) The New Testament in the Original Greek. The Text established by Ivan Panin by means of Bible Numerics. The Book Society of Canada Limited 1934 (Numeric Greek New Testament. Ed. Mark Vedder 2017)
IRS	Iso Raamatun sanahakemisto 1–2. Aika Oy 1997
j.	juuri, heprean tai aramean kolmikirjaimien sanajuuri
JBA	Jewish Babylonian Aramaic , Babylonian juutalaisaramea

jidd.	jiddishin kieli, "juutalaissaksa"
jne.	ja niin edelleen, and other similar things, and so forth , et cetera [cē-]
Jones'	Jones' Dictionary of Old Testament Proper Names. Kregel Publications [1856] 1990
JPA	Jewish Palestinian Aramaic , Palestiinan juutalaisaramea
juss.	jussiivi, heprean käskyjä ja kieltoja ilmaiseva tapaluokka (modus)
juut.	juutalaisuus, juutalaisuudessa
K	k [°] tiv, ktiv (aram. kirjoitettu), Tanachin eli Heprealaisen VT:n kirjoitettu muoto

קְתִיב קְתִיב

K0000	M. Liljeqvist: Uuden testamentin sanakirja kreikka–suomi Finn Lectura 2007 Sananumerot aiemmasta laitoksesta: Iso Raamatun sanahakemisto. Osa 3. Kreikka–suomi sanakirja. Aika Oy 1998
kahd.	kahdennus: heprean ja aramean konsonanttien kahdentaminen vokaalin jälkeisellä dagesh-pisteellä
kansallisuusn.	kansallisuusnimi: henkilön- tai paikannimestä johdettu nimitys, joka ilmaisee, mihin ryhmään, sukuun, heimoon tai kansaan henkilö kuuluu, missä hän asuu tai mistä on kotoisin
kardin.	kardinaalilukusana, peruslukusana
kausat.	kausatiivinen, aikaan saattava, vaikuttava tai teettävä verbien taivutusluokka (konjugaatio)
KH	J. Kiilunen & R. Hakola: Alfasta alkuun. Johdatus Uuden testamentin kreikkaan. Finn Lectura 2010
KHAT	Konkordanz zum Hebräischen Alten Testament. von Gerhard Lisowsky. Dritte Auflage. Deutsche Bibelgesellschaft 1993
kieliop.	kielioppi dikduk

דְּקָדוּק דְּקָדוּק

kirjak.	kirjakieli, kirjakielessä
KJV	King James Version , Kuningas Jaakon Raamattu
Klein	E. Klein: A Comprehensive Etymological Dictionary of the Hebrew Language for Readers of English. Macmillan Publishing Company 1987
kohort.	kohortatiivi: heprean ensimmäisen persoonan käskyjä ja kieltoja ilmaiseva tapaluokka (modus)
koll.	kollektiivi, ryhmänimi (collectivus , koottu)
kompar.	komparatiivi: adjektiivin vertailun voittoaste (modus comparativus)
konj.	1. konjunktio, sidesana (coniungo , yhdistää, liittää toisiinsa, coniunctio [-ūnc-]) milat chibur, "liittämisen sana" מ"ח
	מִלַּת-חִבּוּר מִיֵּלֶת חִיבוּר
	milat kesher, "sillan sana"
	מִלַּת-קֶשֶׁר מִיֵּלֶת קֶשֶׁר
	2. konjunktiiivi, ajattelutapa: kreikan verbien tapaluokka (modus)
kons.	konsekutiivinen, jatkava
kop.	kopula, yhdistäjä
kopt.	koptin kieli, koptin kielessä, muinaisesta egyptin kielestä kehittynyt kieli, sukua seemiläisille kielille
KR33	kirkkoraamattu, VT:n käänös vuodelta 1933
KR38	kirkkoraamattu, UT:n käänös vuodelta 1938
KR92	kirkkoraamattu, käänös vuodelta 1992

kreik.	kreikan kieli, kreikaksi
ks.	katso
kuv.	kuvaannollisesti, vertauskuvallisesti, symbolisesti
kval.	kvalitatiivinen (myöhäislat. <i>qualitativus</i> [kvālitātī-]) laatua koskeva, laadullinen
käskym.	käskymuoto (imperatiivi, jussiivi, kohortatiivi)
kysymyspart.	kysymyspartikkeli: vastaa suomen ko/kö-päätettä
LA	L. Aejmelaeus: Uuden testamentin kreikan kielioppi. Kirjapaja 2008
lad.	ladino, juutalaisesperanto: kuuluu indoeurooppalaisiin kieliin
lainas.	lainasana
lar.	laryngaali, kurkkuääne, <i>guttural</i>
lat.	latinan kieli, latina, latinaksi
laus.	lausutaan, lausuttaessa
lokat.	lokatiivi: suuntaa tai paikkaa osoittava muoto
LXX	Septuaginta, kreikankielinen Tanachin eli VT:n käänös n. 200 eKr.
lyh.	lyhenne
lyhennes.	lyhennesana: yleensä akronyyminen lyhenne, joka lausutaan sanana, esim. suom. "Kela" (Kansaneläkelaitos), hepr. "Tanach" (Heprealainen Vanha testamentti)
maant.	maantiede, maantieteellinen, maantieteessä
mask.	maskuliini zachar זָכָר

זָכָר זָכָר

med.	1. mediumi, kreikan verbien pääluokka (genus) 2. medius , keskimäinen (eli toinen juurikirjain)
med./pass.	mediumin ja passiivin yhteinen muoto
MA	M. Aspinen: Raamatun heprean kielioppi. Finn Lectura 2011
MH	Medieval Hebrew , keskiajan heprea, n. 500–1880 jKr.
MH(L)	Medieval Hebrew (Loanword) , keskiajan hepreaan muusta kielestä lainattu sana
mon.	monikko mon. mask. zachar rabim ז"ר זָכָר רַבִּים זְכָר רַבִּים mon. fem. nekeva rabot נ"ר נְקֵבָה רַבּוֹת נְקֵבָה רַבּוֹת
Mozeson	I. E. Mozeson: The Word. The Dictionary that Reveals the Hebrew Source of English. Shapolsky Publishers 1989
mus.	musiikki, musiikissa
myöh.	myöhäisempi, myöhemmin
määr.	määräinen muoto
nasal.	nasalisaatio, vokaalin tai konsonantin muuttuminen nenä-äänteeksi eli nasaaliksi
neg.	negaatio, kieltosana; negatiivinen, kielteinen, kieltävä
NH	New Hebrew , nykyheprea, n. 1880– jKr.
NH(L)	New Hebrew (Loanword) , nykyhepreaan muusta kielestä lainattu sana, jonka paino ja taivutus ovat heprean sääntöjen mukaisia
NHL	New Hebrew Loanword , nykyhepreaan muusta kielestä lainattu sana, lainasana

NHL(O) **New Hebrew Loanword (Old)**, nykyhepreaan viimeistään n. vuonna 1900 lainattu sana, jossa paino siirtyy mahdolliselle päätteelle
esim. anglia (englantilaisnainen)

אַנְגְּלִיָּה

nif. nif'al, heprean verbien taivutusluokka (konjugaatio),
joka ilmaisee passiivista tekemisen kohteena olemista tai
itseensä kohdistuvaa (refleksiivistä) toimintaa

נִפְעַל נִפְעַל

nom. nominatiivi, nimentö, nominien perus- ja sanakirjamuoto, jota
käytetään subjektina ja predikatiivina

ntr. neutri, suvuton sana

num. numeraali, lukusana, nomineihin kuuluva sanaluokka (**numerus**, luku)
shem mispar, "luvun nimi" ש"מ

שֵׁם-מִסְפָּר שֵׁם מִסְפָּר

nykykreik. nykykreikka, nykykreikan, nykykreikaksi

obj. objekti, kohde: lauseenjäsen, joka ilmaisee tekemisen kohteen

obj.suff. objektisuffiksi: transitiviseen verbiin liittyvä objektin ilmaiseva
persoonaliite

OH L. Lyytikäinen & I. Gamzu: Opi hepreaa. Nykyheprean oppikirja.
Aurinko Kustannus 2017/2020

omistuspart. omistuspartikkeli

שֵׁל שֵׁל

opt. optatiivi, toivomustapa: kreikan verbien toivomusta tai odotusta
ilmaiseva tapaluokka (**modus**)

ordin. ordinaalilukusana, järjestyslukusana

P pausamuoto: Raamatun heprean ja aramean sanojen pitkä, erityisen painollinen ja/tai kunnioittava muoto

pa. 1. pa'al [kal, qal]: heprean verbien taivutusluokka (konjugaatio), joka ilmaisee aktiivista tekemistä, perusvartalo

פָּעַל פֶּעַל
קַל קָל

2. pael: Raamatun aramean verbien taivutusluokka (konjugaatio), joka ilmaisee aktiivista voimakasta (intensiivistä) tekemistä, yksi tehostusvartaloista

פָּעַל פֶּעַל

paik. paikannimi: maantieteellinen erisnimi

paik. adj. paikan- tai henkilönnimestä johdettu adjektiivi, esim. israelilainen, juutalainen, ismaelilainen, suomalainen, helsinkiläinen

painoll. painollinen muoto

part. partikkeli, apusana: yksi sanaluokista (*particula*, osanen)

partis. partisiippi, laatutapa: yksi verbin tapaluokista (*modus*, *pars*, osa, *capio*, ottaa (kiinni), tarttua, valita, *participium*, osaa ottava)

pass. passiivi: verbin pääluokka (*genus*), joka ilmaisee tekemisen kohteena olemista

PBH **Post Biblical Hebrew**: Raamatun jälkeinen antiikin ajan heprea, Talmudin (Mishnan) heprea, n. 200 eKr. – 500 jKr.

PBH(L) **Post Biblical Hebrew (Loanword)**: Raamatun jälkeisen antiikin ajan hepreaan muusta kielestä lainattu sana

pe. peal: Raamatun aramean verbien taivutusluokka (konjugaatio), joka ilmaisee aktiivista toimintaa, perusvartalo

פָּעַל פֶּעַל

perf. perfekt: verbin aikaluokka (*tempus*), joka ilmoittaa, että jotakin on

tapahtunut
avar MH "yli mennyt"

עָבַר עֵבֶר

pers. 1. persoona
2. persian kieli, farsi, persialainen

pers.pron. persoonapronomini, henkilöasemosana

Pesh. Peshitta, syyriankielinen Raamattu

pi. pi'el: heprean verbien taivutusluokka (konjugaatio), joka ilmaisee aktiivista voimakasta (intensiivistä) toimintaa, yksi tehostusvartaloista

פִּיעַל פִּיעַל

pilp. pilpel: heprean pi'el-konjugaation muoto eräillä heikoilla vartaloilla

pluskvamp. pluskvamperfekti (**plus quam perfektum**, enemmän kuin täydellinen):
verbin aikamuoto, joka ilmoittaa, että jotakin oli tapahtunut ennen kuin jotakin muuta tapahtui

po. pitäisi olla

pos. positiivi: adjektiivin tai adverbien perusaste
(**positivus**, pohjaksi asetettu)

poss.pron. possessiivipronomini, omistusasemosana
kinui kinjan

קְנִי-קְנִי כִּינִי קְנִי

poss.suff. possessiivisuffiksi, omistusliite

postp. postpositio, jälkisana: yksi partikkeliryhmä

propr. r. **propretonic reduction**: heprean tavuopissa painollista tavua edeltävän pitkävokaalisen tavun lyheneminen katkovokaaliksi painon siirtyessä eteenpäin

pred. predikaatti: lauseenjäsens, joka ilmaisee subjektin eli tekijän toimintaa, tilaa tai ominaisuutta (**praedicare**, kuuluttaa julki, **praedicatum**,

julkikuulutettu)

prees. preesens: verbin aikaluokka, joka ilmoittaa päättymätöntä tekemistä nykyajassa (**tempus praesens [-sēns]**, läsnä oleva aikamuoto)
hove PBH "oleva"

הוֹנָה הוּוּה

prep. prepositio, etusana: yksi partikkeliryhmä
milat jachas, "suhteen sana" מ"י

מִלַּת-יַחַס מִלַּת יַחַס

prim. **primus** [prī-], ensimmäinen

pron. pronomini, asemana: nomineihin kuuluva sanaluokka

PS14 Psalmit. Suomalaisen raamatunkäännöskomitean tekemä suomennos.
WSOY 1914

pu. pual: heprean verbien taivutusluokka (konjugaatio),
joka ilmaisee passiivista voimakkaan (intensiivisen) tekemisen
kohteena olemista, yksi tehostusvartaloista

פְּעַל פּוֹאֵל

puhek. puhekieli, puhekielessä, arkikieli

puhuttelun. puhuttelunimi, lempi-, hellittely- tai hyväilynimi

pulp. pulpal: heprean pual-konjugaation muoto eräillä heikoilla vartaloilla

puoliprep. puoliprepositio: heprean ja aramean prepositioilmaisu,
jossa on yhdistyneenä prepositio ja nomini

Q qere (aram. luettu), Tanachin eli Heprealaisen VT:n luettu muoto

קִרָא קִרָא

raam. raamatullisessa yhteydessä

refl.pron. refleksiivipronomini, itsekohtainen asemana

rel.part.	relatiivipartikkeli, takakohtainen apusana, adverbiaalisesti käytetty relatiivipronomini tai sen johdos
rel.pron.	relatiivipronomini, takakohtainen asemana
resipr.pron.	resiprookkipronomini, vastavuoroinen asemana
rinn.	rinnakkainen muoto, rinnakkaiskohta tai -kohdat
roomal.	roomalainen, Rooman valtiossa käytetty
Rosenthal	Fr. Rosenthal: A Grammar of Biblical Aramaic. Seventh, expanded edition. Harrassowitz Verlag 2006
run.	runollinen, runollisesti
sairausk.	sairauskaava: heprean sairautta ilmaiseva nominikaava (mishkal)
	סְפֹט סִסְת
sanskr.	sanskrit, sanskritin kieli (muinaisintia), sanskritin kielessä: indoeurooppalaisten kielten indoiranilaiseen ryhmään kuuluva kieli
skand.	skandinaavinen
SSA	Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Suomalaisen kirjallisuuden seura 2012
subj.	subjekti: lauseenjäsen, joka ilmaisee tekijän; lauseen tärkein sana
subst.	substantiivi, nimisana: nomineihin kuuluva sanaluokka
substantiv.	substantivoitu: substantiivi, joka on muodostettu verbistä
sukun.	sukunimi
sum.	sumerin kieli, sumerin kielessä
superl.	superlatiivi: adjektiivin vertailun yliaste
supist.	supistuma, supistunut muoto

- st. abs. **status absolutus** [-lū-], **absolute state**, irrotettu tai vapautettu asema: heprean ja aramean nominien itsenäinen ja riippumaton muoto, heprean ja Raamatun aramean sanakirjoissa käytettävä nominien perusmuoto
- st. constr. **status constructus**, **construct state**, rakenneasema: heprean ja aramean nominien genetiivirakenteessa käytettävä sanan omistettava muoto nismach, "tukeutuva"

נְסֻמָּךְ נִסְמַךְ

- st. det. **status determinatus** [-nā-], **determined state**, määrätty asema: aramean nominien määräinen muoto, juutalaisaramean ja syyrian kielen nominien sanakirjamuoto
- st. suff. **status suffixus**, **status pronominalis** [-nā-]: nominien taivutusvartalo, jota käytetään persoonasuffiksien kanssa

syyr. syyrian kieli: yksi itäaramealaisista kielistä

taiv. taivutus, taivutusmuodot, taivutusmuotoja

Tanach Heprealainen Vanha testamentti (akronyymisesti muodostettu lyhennesana: Tora, Nevi'im, Ktuvim, Toora, Profeetat, Kirjoitukset)

תְּנַ"ךְ תַּנ"ךְ

תּוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים תּוֹרָה, נְבִיאִין, כְּתוּבִים

tav-nom. tav-nomini: heprean verbijuuresta tav-etuliitekirjaimella muodostettu substantiivi tai muu sana

tekemisp. tekemisaikaa osoittava heprean ns. mishpacha-nominikaava

tekijänn. tekijännimi, **nomen opificis**; substantiivijohdos, joka tarkoittaa kantasanansa ilmaiseman toiminnan suorittajaa

teosn. teosnimi: kirjan, elokuvan, taideteoksen jne. isolla alkukirjaimella kirjoitettava erisnimi

tert. **tertius**, kolmas

tif. tif'el, tav-nominista muodostettu denominatiivinen aktiivinen

intensiivinen verbivartalo
(vastaa merkitykseltään ja rakenteeltaan pi'el-konjugaatiota)

תְּפַעַל תְּפַעַל

trans. transitiiviverbi: verbi, joka voi saada objektin
(transitivus [trānsitī-], prep. trans [trāns] ylitse, yli, läpi, poikki,
toisella puolella, toisella puolella, takana, toiseksi muuttuva,
toisenlainen, verbi -i- mennä, adj. pääte -ivus [-ī-])

poal jotse, "ulostuleva verbi" פ"י

פְּעַל יוֹצֵא פוּעַל יוֹצֵא

tuf. tuf'al: tav-nominista muodostettu denominatiivinen intensiivinen
passiivinen verbivartalo (vastaa pualia)

תְּפַעַל תּוּפַעַל

TWOT Theological Wordbook of the Old Testament.
Ed. Harris, Archer & Waltke. Moody Publishers 1980

tx: tekstimuoto: käsiteltävässä tekstissä esiintyvä muoto

ug. ugarit, ugaritin kieli, kuuluu luoteisseemiläisiin kieliin

urh. urheilu, urheilussa

UT Uusi testamentti
HaBrit haChadasha (Uusi liitto)

הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה

v. verbi, teonsana

vahv. vahvistava, korostava

vanh. vanhentunut, vanhahtavassa tyyliässä

var. tekstivariantti: vaihtoehtoinen lukutapa yhdessä tai useammassa UT:n
kreikankielisessä käsikirjoituksessa

verbaalisubst. verbaalisubstantiivi, teonnimi: verbistä johdettu tekemistä tarkoittava

substantiivi, **action noun**
shem pe'ula, "tekemisen nimi"

שֵׁם-פְעֻלָּה שֵׁם פְעוּלָה

vok.	vokatiivi, puhuttelusija: yksi kreikan substantiivien sijamuodoista
vrt.	vertaa
VT	Vanha testamentti
Vulg.	Vulgata : kirkkoisä Hieronymuksen [noin 347–420] vuonna 405 kääntämä latinankielinen Raamattu
Wharton	Wharton, E. R.: Etyma Graeca. An Etymological Lexicon of Classical Greek. Percival and co. 1890 [2018]
yks.	yksikkö
yl.	yleensä
ylät.	ylätyylinen, korkeatyylinen: juhlalliseen tai vastaavaan kielenkäyttöön soveltuva ilmaisu tai käytötapa

3. MUUT MERKIT

̄	pituusmerkki: vaakaviiva eli makron latinalaisen vokaalin päällä (ā, ē, ī jne.), foneettinen lausumisohje, tarkoittaa pitkää vokaalia: aa, ee, ii jne. (kreik. μακρός makros "suuri")
̃	lyhyysmerkki: ylakaari eli breve latinalaisen vokaalin päällä (ă, ě, ĭ jne.), foneettinen lausumisohje, tarkoittaa lyhyttä vokaalia: a, e, i jne. (brevis "lyhyt")
=	yhtäsuuruusmerkki: synonyymi eli samaa tai lähes samaa merkitsevä sana (kreik. σύν syn "kanssa, luona, yhdessä", ὄνομα onoma "nimi")
≠	antonyymi, vastakohta
*	asteriski, tähtimerkki: ilmaisee sanan alkuun merkittynä teknisen tai teoreettinen muodon, jota ei ole olemassa; viitteen merkki

- ~ noin
- √ heprean tai aramean juurikirjaimet
- (1x) Sulkeisiin merkitty x-kirjaimen edellä oleva luku kertoo sanan esiintymismäärän alkukielisessä Raamatussa eli Tanachissa (heprean- ja arameankielinen VT) tai Novumissa (kreikankielinen UT). Lukua mahdollisesti seuraava raamatunkohta on sanan ensimmäinen esiintymä Raamatussa.
- (/) Sulkeissa olevat vinoviivalla erotetut luvut kertovat ensin verbin ja sitten juuren kaikki esiintymät Tanachissa. Mahdollisen toisen vinoviivan jälkeinen kolmas luku kertoo juuresta johtuvien esiintymien määrän Tanachin arameankielisissä jaksoissa.
- [] pelkästään raamatullinen (tai kirjakielen muoto) tai vanhemman raamatunkäännöksen muoto;
henkilöiden yhteydessä syntymä- ja kuolinvuosi
- { } puhekielessä käytetty tai muu rinnakkainen muoto
- {{ }} virheellinen tai vanhentunut muoto